

jelentős része itt található. A témák egy része kapcsolódik a helyi lovaskultúrához, de a legjelentősebb fal-festmény-együttes a millenniumi kápolnában látható. A téma a Szent Imre legenda, és Szent Gellért élete.

Legújabb murális munkám Budapesten található az Operaház melletti Papageno-páholynban, amely Mozart Varázsfuvolájának a feldolgozása.

- Köztudott, hogy a szintén alkotóművész, szépszemű, széplelkű *Lelkes Mari* igazi társad. Az ő lényé mennyiben segített művészi kibontakozásodban és az élet gyakorlati részében?

- A feleségem valóban igazi társam, s huszonhat éve történt megismerkedésünk óta ő alkotótárs, erőforrás, biztonság, és ha szükséges, az életünk valamennyi területén a legmegbízhatóbb iránytű.

- Nagyon érdekel, hogy most mit javasolsz a KBK újraéledéséhez?

- Ami most elindult; szélesítve azzal, hogy az ex libris és a grafika-gyűjtés jelentőségét a köztudatba jobban bevigyük. Például biztosítani a legközelebbi könyvheti megjelenést, a médiák felé állandó kapcsolatot teremteni, a Kör életét továbbra is tartalmas programokkal színesíteni, továbbá szorosabban együttműködni a vidéki körökkel.

- Végezetül szívesen hallanánk a közeli, és távolabbi terveidről és vágyaidról, hiszen életkorban éppen ebben az esztendőben érkezel a fél évszázadhoz, amely bizonyjeles születésnap!

- Tervem és vágyam rengeteg van. Kívánságom a jó

König Róbert fametszete, X2

egészség, mert akkor a tervek és vágyak is megvalósulnak.

- Úgy vélem, hogy ily módon érdemes volt hozzád közelebb férkőzni, ami bizonyosan az olvasóknak is öröm, hiszen az egyéniséged talán túlzottan szerény. Köszönet a tartalmas beszélgetésért! Magam és a Kör tagjai nevében töretlen alkotókedvet, az óhajtott jó egészséget és megelőlegezve boldog születésnapot kívánok! A következő ötven évben is sok szép alkotással örvendeztess meg bennünket!

Szászné Mara

EMLÉKEZÉS MESTEREMRE, VARGA NÁNDOR LAJOSRA

A KBK szegedi csoportjának idei gazdag programja keretében került sor május 11-ikén a Somogyi Könyvtárban a világszerte ismert, Szegeden élő, nagynevű díszlettervező, keramikus és grafikusművész **Varga Mátyás** grafikai kiállítására. A gazdag életműből ezúttal ex libriseket, alkalmi grafikákat és nagyméretű képgrafikákat láthatott újra a közönség, amelyek fametszet, linómetszet és rézkarc technikával készültek. A megnyitó után az idős mester, a népszerű Matyi bácsi beszélt életéről, emlékeiről és tanítómesteréről a Kör tagjai és az érdeklődő közönség előtt. Ebből közlünk itt részletet.

Rég volt, még a húszas évek végén, az iparművészeti iskolában évfolyamtársam volt Varga Árpád. Lenyűgöző jelenség: az akkori egyetemi század karpaszományos őrmestere, a civil növendékek között. Szívélyes, meleg barátság fejlődött ki köztünk. Később megtudtam, hogy fivére a Képzőművészeti Főiskola tanára, a grafika művészetét okítja felső fokon. Egy szép napon Árpád barátom így szólt hozzám: "-Gyere velem, elmegyünk a Főiskolára, bemutatlak a bátyámnak!"

A Nagykörúton sétálva tele izgalommal szóttuk terveinket. A Főiskola komor hangulata lenyűgöző volt. Semmi nyomát nem találtam az eddigi iskolai élményeimnek. Mikor beléptünk a grafikai osztály ajtaján, megcsapott egy eddig ismeretlen szag: a terpentín, a petróleum, a savak egyvelege. A belső teremben a mester, **Varga Nándor Lajos** dolgozott. Éppen egy félaktot karcolt hidegtű technikával. Rövid bemutatkozás után

Varga Nándor Lajos linómetszete, X3

a mester folytatta munkáját, én pedig elkezdtem ismerkedni a csodálatos világgal. A falakon Aba Novák, Istokovits Kálmán, László Gyula karcai, metszetei. Az első találkozás utáni nagy élményekkel gyarapodva, izgatottan vártam az üzenetet, hogy állandó látogatója lehetek-e a grafikai osztálynak. Megjött az üzenet, kinyílt előttem a mennyország kapuja.

Varga Nándor Lajos
fametszete, X2

Néhány nap múlva kopogtam a mester műterme ajtaján. Szívélyesen fogadott. Teljes szabadságot biztosított! A grafikai technikák mellett naponta aktanulmányokat is folytathattunk, közvetlen, humorral fűszerezett korrektúrákat is kaptunk. Mesterem, Varga N. Lajos akkor metszette fába híres történelmi sorozatát. Rövidesen én is bekapcsolódtam a dúcok nyomtatásába. Akkor láttam, milyen nagy történelmi előtanulmányokat folytatott egy-egy lap megkomponálásához. Tőle kaptam a száldúcot és hozzáfogtam az első metszetemhez, Találkozás volt a címe. A próbanyomat után megmutattam művemem. Humoros véleménye az volt: "Lesz ez még jobb is!".

Minden szabadidőmet a Főiskolán töltöttem, természetesen hatott rám a Nagy Mester személye, munkabírása és környezete. Részt vettem mindennapi munkájában. Egy alkalommal lementünk a földszinti raktárba. Csodálatomra ott egy nyomdagépet láttam, szedőszekrényekkel. Érdeklődésemre elmondta a gép történelmi jelentőségét: ezen nyomtatták a versailles-i békekötés (1919) okmányait, diktátumát. (Ezt igazolta rajta egy réztábla is).

A fametszetes történelmi sorozat lapjai egymás után születtek. Közben támadt az az ötletem, hogy a halott gépet és betűket életre kellene kelteni. Nagy zavaromban egy szép napon a Mester elé álltam és elmondtam tervemet: kellene csinálnunk egy balladaskötetet, növendék társaim készítenének egy-egy metszetet. Előkerült Erdélyi János balladaskötete. Kiválasztottuk a verseket és megkezdődött egy új korszak: a könyvnyomtatás a Főiskolán! Varga N. Lajos zseniális művészi tudása mellett az volt a legcsodálatosabb, hogy a grafika művészetét egységes átfogó szemlélettel tudta művelni. Már a kétéves angol ösztöndíját arra használta,

hogy feldolgozta a British Múzeum hatalmas grafikai gyűjteményét. Egyéb lapokról a méretezésen kívül vázlatot is készített. Jó volna ezt az értékes anyagot közkinccsé tenni!

A balladaskötet megszületett, szerény külsővel, japán módra fűzve. Munkánkat siker koronázta. Mesterem is megcsapta a könyvnyomtatás bűvös szele. Temérdek elfoglaltsága mellett egy szép napon a szedőszekrény előtt láttam, rakta a betűket sorjában. Megszületett első könyve! Szövegét írta, tördelte és metszette hozzá az illusztrációkat! Majd újabb könyvek születtek. Részt vettem az illusztrációs anyag, Dürer, Aman Jost- és japán metszetek másolatainak a metszésében. Nagy lelkesedéssel vettem részt e művészileg megújuló vállalkozásban.

Az ő munkásságát és eszmei tartalmát ugyanaz a szándék irányította, mint Kós Károlyét. Iparkodtam mindent ellesni, megtanulni. Volt rá alkalmam, mert sok-sok napot töltöttünk együtt. A tanítványból lassan szűk baráti köréhez tartoztam, baráttá fogadott. Mindig tiszteltem benne az embert, az alkotó művészt. Nehéz napjaiban is mellette voltam. A zsidótörvény az Andrassy úti házat, amelyben családjával lakott, zsidó házzá, gettóvá jelölte ki. Oda gyűjtötték be a zsidó családokat.

Ott maradt a lakásukban, vállalta az üldözöttek mindennapi szenvedését. Többször meglátogattam, a lépcsőházban, a folyosókon ültek, feküdtek az emberek. Csak nagy óvatos léptekkel tudtam köztük feljutni a mester lakásába.

A "nagy kanyar" után megalázó évek jöttek. A Főiskola elvesztése és sok-sok minden. Hosszú zaklatás, herce-hurca után sokáig nagyon bizonytalan volt a mindennapi lét, a megélhetés. Tudatában volt, hogy új korszak kezdődik! A főiskolai műtermét elveszítette, lakása alakult át műteremmé. Nem vett rajta erőt a csüggedés. A metsző acél karcolótű folyamatosan dolgozott. Még sok-sok halaszthatatlan programja volt a mesternek. Ha hideg volt a műterem, mert elfogyott a tüzelő, gondoskodtunk róla. Jóban-rosszban mellette voltunk. A javuló mindennapi melasz-korszak után, szerdai napok délutánján a baráti kör nálunk jött össze beszélgetésre: itt Varga Nándor, a Mester volt a fénypont.

Sok éven át a közös kirándulásokban, akvarellfestésben, rajzolásban is részt vettem. Mindig természetesen hatott rám biztos rajztudása, ecsetkezelése. Városképeknél a rézlemeze tükörképet karcolt. Köszönöm a sorsnak, hogy pályám kezdetén megismerhettem.

Amit tőle tanultam és kaptam, a munkásságomat segítette.

Varga Mátyás

ELHUNYT VÁRKONYI KÁROLY GRAFIKUMŰVÉSZ

Életének 91. évében, 2001. július 13-ikán csendben elment Debrecen szerelmese, *Várkonyi Károly* grafikus művész, a mindenki által szeretett Karcsi bácsi, aki grafikáival, ex libriseivel, alkotásaival meghódította a hazai és külföldi gyűjtők nagy táborát. Debrecenben született 1910. január 31-ikén, ahol éppen akkor vendégszerepelt az operaház, amelynek muzsikusa volt az édesapja és feleségével érkezett a vendéglátókra. Ez meghatározta későbbi debreceni kötődését.

Elemi és középiskolai tanulmányait a fővárosban végezte, ahol már kitűnt rajz tehetsége. 1926-ban a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság kiállításán olyan sikert aratott, hogy kiemelték és Ács Lipót keramikus festő és Bíró József festő külön tanították. Középiskolai tanulmányai után az Iparrajziskola grafikai osztályára iratkozott be, ahol tanára, Zombori Moldován vezette be a grafikai művészet rejtettebb titkaiba.